

Łódź, 12 kwietnia 2024

Prof. dr hab. Barbara Wolska
Profesor zwyczajny (emerytowany)
Uniwersytetu Łódzkiego

Recenzja rozprawy doktorskiej Mgr Katarzyny Żmudy-Trzebiatowskiej

Wiersze funeralne okresu oświecenia. Wybór.

Opracowanie i edycja krytyczna, napisanej pod kierunkiem naukowym

Profesor dr hab. Krystyny Maksimowicz

Recenzowana tu dysertacja doktorska poświęcona oświeceniowej poezji funeralnej ma dwudzielną budowę. Część pierwsza – teoretyczno-literaturoznawcza, składająca się ze *Wstępu* i dziewięciu rozdziałów, stanowi wielostronne wprowadzenie do lektury tekstów zawartych w obszernej części drugiej – edytorskiej, zatytułowanej *Antologia oświeceniowych wierszy funeralnych*. Taką kompozycją odznacza się większość rozpraw doktorskich o charakterze interpretacyjno-edytorskich.

We *Wstępie* Autorka rozprawy m.in. przedstawiła stan badań, przybliżając poświęcone tej tematyce książki zbiorowe i indywidualne oraz rozprawy, które ją badawczo w sposób szczególny zainspirowały; przedstawiła cele poznawcze przyświecające jej kwerendom archiwalno-bibliotecznym oraz dociekaniom i opracowaniom krytycznym tekstów (s. 16, s. 19). Ponadto dokładnie omówiła kompozycję swojej pracy i jej zawartość oraz bazę materiałową (s. 18–20).

Zagłębiając się w jakiegokolwiek dociekania, podejmując różnorakie deskrypcje, Doktorantka daje się poznać jako osoba, która dobrze poznała stan badań wybranego tematu głównego i jego wartość. Zwróćmy choćby uwagę na pierwszy rozdział pracy pt. *Pamięć Śmierci*. Pani mgr Katarzyna Żmuda-Trzebiatowska wśród licznych omówionych pokrótce i trafnie rozpraw z kręgu badawczego właściwego dla interesującego ją tematu, akcentuje rolę tych opracowań socjologiczno-kulturowych, literaturoznawczych i historycznych, które dostarczyły jej najwięcej „impulsów badawczych” (s. 12), m.in. źródłowych prac Edmunda Kizika, Edmunda Kotarskiego, a także Danuty Künstler-Langner oraz Marioli

Jarczykowej, badaczki charakteryzującej funeralia z kręgu Radziwiłłów. Są to opracowania różnego formatu, udostępniające odbiorcom w stopniu optymalnym rozległy materiał historyczny i literacki. Na uznanie zasługuje też krótko ujęty, skomentowany przez Doktorantkę, przegląd prac o różnym zakresie dotyczących przedstawiania śmierci i żałoby w piśmiennictwie czasów saskich i w oświeceniu (w tym śmierci samobójczej) – m.in. promotorki swej dysertacji – Krystyny Maksimowicz, Bogdana Roka, Romana Doktora, Teresy Kostkiewiczowej, Marka Nalepy i Aurelii Has (satyryczne wiersze nagrobkowe z czasów powstania kościuszkowskiego).

Przedstawiając część antologijną rozprawy Mgr Żmuda-Trzebiatowska wyłuszczyła klarownie ujęte *Zasady transkrypcji*, którymi się kierowała – jak sędzę – w odniesieniu do wszystkich utworów: zarówno tych z XVIII stulecia, jak i tych, dla których podstawą wydania były przekazy późniejsze (np. czasopisma dziewiętnastowieczne). Nie zaznaczyła wszakże, czy były one stosowane również w odniesieniu do tekstów cytowanych pobocznie¹, a tu można mieć niekiedy pewne wątpliwości (np. co do traktowania litery y występującej w zapisach). Nie wiadomo, czy te fragmentaryczne przytoczenia poddano krytyce tekstu, i choć nie jest to kwestią zbyt istotną, taka informacja powinna być podana.

Jak wynika z partii pracy doktorskiej (takich jak *Wstęp* czy też *Pamięć Śmierci*), i co jest widoczne w dalszych rozważaniach, Doktorantka zgłębiła opracowania literaturoznawcze i historyczno-kulturowe dotyczące obyczajów związanych ze zgonem, pochówkiem osób zmarłych i ceremoniałem pogrzebowym, które wraz z poezją i oprawą uświetniały i upamiętniały znaczenie tych, którzy odeszli dla tych, którzy pozostali. Podsumowując, część pierwsza dysertacji przynosi informacje o obyczajowo-rytualnym obramowaniu śmierci i pogrzebu w dawnych wiekach, zwłaszcza w staropolszczyźnie i w XVIII stuleciu; o miejscu twórczości funeralnej w piśmiennictwie rodzimego oświecenia (nieco zbyt skrótowo); prezentuje też

¹ Jako materiałowo ważny i wzbogacający rozważania układ odniesienia dla zagadnień podjętych w danym fragmencie rozprawy czy jako ich egzemplifikacja z epoki.

specyficzne cechy utworów funeralnych w aspekcie: genologii, stylów, języka, wątków, motywów i ich źródeł (np. *vanitas* i Księga Koheleta) oraz symbolicznych środków estetyczno-literackich, znamienych dla żałobnych tekstów i rytuałów (np. antytetycznie ujętych znaków ciemności i światła).

Po ukazaniu staropolskich i późniejszych źródeł literacko-kulturowych i obyczajowych oraz rozważaniach dotyczących tematu śmierci i „pamięci literatury” oraz jej „pamięci w literaturze”² XVIII wieku, nastąpiło przedstawienie gatunków omawianych utworów. Podporządkowano je w miarę możliwości konkretnym prądom estetyczno-literackim, lecz nie to było (i słusznie!) głównym celem charakterystyk różnorodnych form genologicznych. Rozdział ten, dotyczący wyznaczników gatunkowych wierszy żałobnych, jest oparty na rozważaniach typologicznych badaczy i autorów haseł słownikowych. W oparciu o stan badań poezji funeralnej zaakcentowane zostały wyróżniki konstytutywne gatunków stosowanych przez twórców wierszy oraz cechy językowo-stylistyczne, zarówno te stałe, typowe, jak i oryginalne ujęcia motywów i wątków tej niezwykle obszernej i reprezentującej różny poziom artystyczny twórczości literackiej (literatów wysoko ustawionych w hierarchii, średnich lotów i minorów), co chciała uświadomić Doktorantka. Z poczuciem znaczenia statusu genologicznego wierszy żałobnych (zarówno dla dzisiejszych badaczy, jak i dla ówczesnych twórców – co przejawiało się w tytułach utworów celowo przytoczonych w pracy), Autorka dysertacji zasygnalizowała też kontekstualne obrzeża gatunkowe. Jednakże zbyt mało miejsca w tych rozważaniach poświęciła frapującemu zagadnieniu „form niedookreślonych” poezji funeralnej (s. 48), które były swoistym fenomenem różnych nurtów okolicznościowej poezji oświeceniowej. Należy jednak przyznać, iż rekompensują to nieraz wywody Autorki w ośmiu rozdziałach wskazujących kręgi tematyczne funeraliów, w których dokonuje ona deskrypcji tekstów, w tym także tych

² Oprócz koncepcji „pamięci literatury” w literaturoznawstwie ważna jest koncepcja „pamięci w literaturze”, która „dotyczy form przedstawiania bądź reprezentacji wspomnień i pamięci w dziełach literackich” (zob. rozważania Astrid Erll w pracy: *Kultura pamięci. Wprowadzenie*, przeł. A. Temperek, posłowie i red. nauk. M. Saryusz-Wolska, Warszawa 2018, s. 119-126).

będących świadectwem literackiego funkcjonowania tzw. form bezgatunkowych.

Wynikiem obserwacji badanego materiału i literatury pomocniczej są wartościowe uwagi Pani mgr Żmudy-Trzebiatowskiej, odnoszące się do różnych stylów stosowanych przez literatów w tekstach żałobnych, popierane znowu najbardziej znaczącymi przykładami – nie tylko z bazy zebranych pracowicie tekstów, i nie tylko w odniesieniu do tego rejestru tematycznego, lecz i do rejestrów pokrewnych.

Przygotowaną przez Doktorantkę, a pomieszczoną w części drugiej rozprawy, krytyczną edycję wyboru oświeceniowych wierszy żałobnych różnych autorów poprzedza analityczno-interpretacyjna prezentacja niektórych utworów, przypisanych przez nią określonej grupie tematycznej. Już tytuły rozdziałów poświęconych tym grupom sygnalizują trafność wyodrębnionych działów tematycznych poetyckich funeraliów.

Komponując swą rozległą rozprawę Mgr Katarzyna Żmuda-Trzebiatowska zrezygnowała bowiem z kryterium chronologicznego czy klucza genologicznego i zastosowała kryterium tematyczne, co było decyzją słuszną, i choć niełatwą w realizacji, to w efekcie skuteczną pod względem poznawczym, bo umożliwiającą lepsze zorientowanie się w szeroko rozwijających się różnorodnych nurtach poezji żałobnej w badanym okresie piśmiennictwa polskiego. W krytycznej edycji tekstów zastosowano identyczny układ, co dało efekt transparentności przekazu. Należy tu pochwalić klasyfikacyjny zmysł Autorki porządkujący trudny do ogarnięcia obszerny materiał poetycki.

W segmentach literaturoznawczej części rozprawy poddane zostały deskrypcji i rozważaniom kolejne wyodrębnione przez młodą badaczkę kręgi tematyczne oświeceniowych poetyckich funeraliów. Uwagą objęto tu m.in.: teksty poświęcone nauczycielom i działaczom edukacyjnym – *Oddanym oświacie* (rozdział III dysertacji), ponadto *Piastującym wysokie urzędy* (rozdz. IV), *Hojnym fundatorkom i chlebowdawczyniom* (rozdz. V), osobom *Z najbliższego kręgu rodziny i przyjaciół* (rozdz. VI). W kilku końcowych rozdziałach przedstawiono również piśmiennicze reakcje na

śmierć, będącą wynikiem nieszczęśliwych wypadków (rozdz. VIII) oraz poetyckie odgłosy głośnych królobójstw europejskich (rozdz. IX). Doktorantka w swych badawczych rozważaniach nie pominęła także zmarłych zapomnianych (rozdz. VII).

Zarówno dobrze wykorzystane opracowania, jak i różnorodne źródła tekstowe, okazały się dla Autorki podniecią badawczą i inspiracją dla sformułowania własnych interesujących uwag na temat ww. nurtów tematycznych wierszy żałobnych. Najpierw Pani Mgr omówiła teksty upamiętniające bohaterów, zwłaszcza osoby walczące o wolność ojczyzny na różnych etapach tej walki w dramatycznych dla Polski czasach. Zwróciła też uwagę na utwory odnoszące się do śmierci zdrajców spraw krajowych (antybohaterów). To pierwszy wyróżniony tu nurt tematyczny, dokonane opracowanie historyczno-literackie i analityczno-interpretacyjne cech szczególnych tekstów tego nurtu oraz przybliżenie wyróżnionych utworów. Dodajmy – przybliżonych i omówionych niekoniecznie z powodu ich wartości artystyczno-literackiej, lecz z różnych innych względów; przede wszystkim ze względu na temat:

1) znaczenie, rangę osoby zmarłej dla narodu, dla określonego (szerszego lub węższego) środowiska społecznego, zawodowego, społeczno-politycznego itp.; dla grona ludzi spokrewnionych, zaprzyjaźnionych, pochodzących z sąsiedztwa itp.;

lecz również z uwagi na:

2) przyczyny i charakter różnych relacji, motywacji i związków między autorami wierszy żałobnych a osobą zmarłego lub jego rodem / rodziną;

3) właściwości konstytutywne wierszy żałobnych (przynależne genologii), ale również charakterystyczne cechy stylu, ujęcia estetyczno-literackie);

4) wyróżniki wskazujące na mniej lub bardziej wyraziste znamiona poezji okolicznościowo-politycznej, okolicznościowo-prywatnej czy też po prostu – użytkowej.

Te i inne dominanty utworów wyróżnionych w obrębie danej grupy, omawia Doktorantka na ogół trafnie, poświęcając większą uwagę tym,

które na to z różnych względów zasługują. Moim zdaniem jako badaczki tekstów okolicznościowych, zbyt mało tu odwołań do formułowanych w badaniach cech znamienych dla różnorodnych odmian potężnego w oświeceniowym nurcie okolicznościowości – odmian rozmaicie klasyfikowanych i określanych w terminologii³. Jest to jednak zagadnienie wymagające oddzielnego potraktowania w obszernym artykule. Być może, obserwacja pod tym kątem wydanych krytycznie funeraliów oświetliłaby rzecz subtelniej, zasugerowała nowe projekty klasyfikacji i terminów, które obecnie dowolnie stosujemy, świadomi nieostrości zakresu tematycznego badanego materiału i niewystarczalności istniejących definicji i... bazując na okolicznościowych utworach poetyckich, będących w obiegu naukowym. Generalnie – omówienie konkretnych tekstów żałobnych, reprezentatywnych dla wyodrębnionych części, cechuje trafność dociekań, spostrzeżeń i formułowanych przez Doktorantkę sądów.

Dla przybliżenia nurtów i utworów żałobnych autorka rozprawy dokonała eksploracji licznych źródeł (o czym jeszcze będzie mowa). Uwzględniła też nowoczesne edycje krytyczne tych utworów. Eksploracja źródeł święci szczególne triumfy w części antologijnej pracy, gdzie możemy poznać te teksty podane w dobrze przemyślanej transkrypcji, wraz z dołączonymi do nich elementami komentarza edytorskiego (np.: metryczka z informacją o autorze, czasie i okolicznościach powstania wiersza oraz o przekazie, aparat krytyczny) oraz z komentarzami językowymi i merytorycznymi, tworzącymi objaśnienia wierszy i ich kontekstów. Utwory związane ze śmiercią, żalem i żałobą zamieszczone w *Antologii oświeceniowych wierszy funeralnych* w drugiej części rozprawy Pani

³ Mam tu na uwadze m.in. takie pozycje i rozprawy, jak: T. Kostkiewiczowa, *Okolicznościowa poezja*, [w:] *Słownik terminów literackich*, pod red. J. Sławińskiego, wyd. 2, Wrocław 1988; E. Rabowicz, *Okolicznościowa literatura polityczna*, [w:] *Słownik literatury polskiego oświecenia*, pod red. T. Kostkiewiczowej, wyd. 2, Wrocław 1991; opublikowane w dwóch numerach „Prac Polonistycznych”: 2004, seria LIX: *Tobie — teraz. W kręgu literackich ofiarowań* (B. Wolska); 2009, seria VIIV: *Z powodu okoliczności, pod wpływem chwili* (W. Pusz) oraz w dwóch tomach *Poezji okolicznościowej w Polsce 1730–1830*, pod red. M. Nalepy, G. Trościńskiego, R. Magrysia, Rzeszów 2014 (R. Magryś, J. Snopek, B. Mazurkova; fragmenty rec. wydawniczych na okładkach tomów: W. Pusz, B. Wolska).

Katarzyny Żmudy-Trzebiatowskiej w większości nie doczekały się dotąd naukowej edycji.

Podstawowymi źródłami edytowanych tutaj 59. tekstów funeralnych są druki (osobne (wolanty, ulotki), z czasopism, wydań zbiorowych, pamiętników), kilka odpisów rękopiśmiennych oraz współczesne nam edycje krytyczne (zob. s. 19). Źródła dawne pochodzą z licznych bibliotek i archiwów polskich oraz zagranicznych. Wiele z nich zgromadził w wersjach fotograficznych i mikrofilmowych Profesor Edmund Rabowicz. Uczony ten pozostawił swe cenne znaleziska w zbiorach Uniwersytetu Gdańskiego. Już niejednokrotnie okazywały się one pomocne również dla badaczy spoza tej uczelni – dla zespołów edytorskich (np. zespołu gromadzącego źródła wierszy do monumentalnego wydania *Literatury Konfederacji Barskiej* pod kierunkiem Profesora Janusza Maciejewskiego) czy też dla indywidualnych edytorów (np. przekazy niektórych tekstów do tomów *Poezji zebranych A.S. Naruszewicza*, opracowanych przez piszącą te słowa⁴). W *Antologii...* znajdujemy ponadto przekazy utworów odnalezione przez Doktorantkę w podjętych przez nią kwerendach, tradycyjnych i elektronicznych. Podstawę wydawniczą utworów zawartych w części edytorskiej rozprawy Pani Mgr stanowią więc bardzo liczne i różnorodne źródła, dotąd w dużej mierze nie wykorzystywane, w każdym razie nie wykorzystywane w dążeniu do przedstawienia *en bloc* danej bazy tekstów – omówienia ich najważniejszych cech oraz ich wydania krytycznego.

Część edytorska rozprawy zawiera transkrybowane teksty utworów funeralnych z wielu źródeł, komentarz edytorski oraz dołączone do wierszy objaśnienia, których sporządzenie spełnia oczekiwania i potrzeby współczesnego odbiorcy. Znajdujemy tu wyjaśnienie archaicznych, trudnych wyrazów, a w miarę potrzeby – elementów ówczesnej kultury materialnej i obyczajowej. Ważne są również przybliżenia postaci (literata, osoby zmarłej i in. postaci) lub środowisk społecznych, sytuacji politycznej

⁴ Tom IV *Poezji zebranych A. S. Naruszewicza* został wydany wspólnie z Ariadną Masłowską-Nowak, Warszawa 2015 (BPPO, t. 13).

itp., co wymaga dodatkowych poszukiwań. Jeśli określone wiersze wymagają podania informacji z zakresu biografistyki, literatury, historii, wydarzeń lub mniej znanych zdarzeń, realiów i ich tradycji, objaśnienia tego rodzaju, są niezbędne do właściwego zrozumienia edytowanych tekstów. Nie powinny być jednak zbyt obszerne, gdyż w opinii Profesora Zbigniewa Golińskiego (*Edytorstwo. Tekstologia. Przekroje*) powodują dystrakcję w odbiorze czytelnicy.

Edycje krytycznie opracowanych utworów literackich i użytkowych, nie posiadających dotąd takich wydań, zwłaszcza tekstów nieznanymi, mało znanych lub rozproszonych, mają niezbywalną wartość. Zdaniem Profesora Zbigniewa Golińskiego, wybitnego badacza, znawcy i edytora twórczości Ignacego Krasickiego: „Pełna znajomość twórczości literackiej konkretnej epoki historycznej może zostać osiągnięta wyłącznie przez dostęp do krytycznych wydań naukowych, co dotyczy w podobnej mierze i dydaktyki. Bez takich opracowań historycy literatury pozostają *de facto* bez szans na rzeczywisty postęp wiedzy”⁵.

Dobrze byłoby, przede wszystkim w zgodzie z interesem naukowo-dydaktycznym, by opracowane w recenzowanej rozprawie oświeceniowe wierszowane utwory funeralne, omówione w przystępny sposób oraz dobrze opracowane pod względem tekstologicznym, zostały udostępnione szerszemu gronu odbiorców – przede wszystkim zaś historykom literatury, historykom zainteresowanym dziejami wspólnoty narodowej, utrwalonymi w utworach literackich, innym badaczom-humanistom oraz zainteresowanym studentom, poszukującym nowych przestrzeni dociekań, zdobywającym wraz z postępującym czasem kolejne tytuły i stopnie naukowe.

Celem rozprawy Doktorantki było przypomnienie pewnych oświeceniowych utworów żałobnych, lecz również (i to w większym stopniu) wydobyć z zapomnienia i przedstawić zupełnie nieznanymi

⁵ Cyt. fragment pochodzi z opinii Profesora Z. Golińskiego o pierwszym tomie *Poezji zebranych* Adama Naruszewicza, wyd. w 2005 (w istocie w 2007 r.) przez Barbarę Wolską, którą napisał, dat. 13.01.2008 r., w związku ze staraniem o przyznanie za ten tom Nagrody Ministra NiSW.

lub mało znanych wierszowanych funeraliów, krótko mówiąc – ukazanie znanego w nieznanym, a znacznie szerszym otoczeniu piśmienniczym. Efekty badawczych rozważań Pani mgr Katarzyny Żmudy-Trzebiatowskiej oraz dołączonej do nich edycji są liczne, w tym:

1) wzbogacenie reprezentacji tekstowych z tego zakresu i ich omówienie w transparentnym i logicznym porządku tematycznym;

2) poszerzenie obrazu oświeceniowego piśmiennictwa i osiemnastowiecznej kultury związanej ze śmiercią;

3) różnorodne deskrypcje funkcji memoratywnych poezji żałobnej, która obok innych tekstów wierszowanych, narracyjnych i dramatycznych, akcentowanych w badaniach nad „pamięcią w literaturze”, kształtowała pamięć indywidualną i zbiorową⁶;

4) omówienie gatunków i form pozagatunkowych wierszowanej twórczości funeralnej, a także

5) sformułowanie spostrzeżeń i refleksji nad rolą mecenatu i wynagradzania opieki poprzez tego rodzaju twórczość artystyczną literatów, związaną z wydarzeniami rodu lub dworu, które były naznaczone zgonem członków rodziny lub przyjaciół i żałobą po ich śmierci lub upamiętnieniem rocznicowym.

Część teoretycznoliteracka rozprawy doktorskiej Pani mgr Żmudy-Trzebiatowskiej otrzymała *Indeks nazwisk* – element zawsze wskazany, wzbogacający wartość danej pracy, co w tym przypadku szczególnie – przy mnogości osób i nazwisk – jest dużą pomocą dla odbiorcy i bardzo dobrym przewodnikiem ułatwiającym uważną lekturę oraz generalnie – ekonomię poszukiwań i dociekań naukowych. Daje też możliwość sprawdzenia umiejętności opracowywania tego znaczącego dodatku do czytanej pozycji.

⁶ Temu zagadnieniu poświęcona jest znana Doktorantce książka Teresy Kostkiewiczowej *Mnemozyne i córki. Pamięć w literaturze polskiej drugiej połowy XVIII wieku*, Toruń 2019.

Uważam, że opublikowanie rozprawy Pani mgr Żmudy-Trzebiatowskiej doprowadziłoby do zdecydowanego ożywienia badań nad oświeceniową funeralną twórczością literacką, jej motywacjami egzystencjalnymi oraz nad szeroko traktowanym kontekstem kulturowo-obyczajowym związanym z tego rodzaju piśmiennictwem, w dużej mierze zapoznanym.

Dysertacja doktorska Mgr Katarzyny Żmudy-Trzebiatowskiej reprezentuje żmudne i pracowite badania nad ciągle jeszcze mało znanymi materialnymi konkretyzacjami polskiej oświeceniowej kultury piśmiennej oraz jej sferą ideowo-estetyczną. Uświadamia ich wartość poznawczą. Wydanie tej rozprawy (w wersji skierowanej do druku – z uszczuploną częścią pierwszą, którą można by poddać przemyślanym zabiegom kondensacyjnym i redukującym), z zachowaniem całej części antologijnej – bazy 59. utworów (niektóre objaśnienia znacznie skrócić lub pominąć), byłoby jednym z badawczych świadectw realizacji postulatów uczonych, by odkrywać nieznanne przejawy kultury narodowego słowa.

W tym sensie także, widziane szerzej i kilkuaspektowo – edytorstwo naukowe tekstów literackich – ciągle „tworzy” historię narodowego piśmiennictwa, otwierając nowe i poszerzając już istniejące przestrzenie jego dotychczasowych rozpoznań⁷. Jednakże pod pewnym ważnym warunkiem, że poprzedzone wstępem edycje krytyczne zostaną poprzez ich opublikowanie wprowadzone do obiegu informacji naukowej, udostępnione czytelnikom i badaczom, o co należy zabiegać, podejmując różne możliwe działania.

Niepokojące jest, że tak wiele wartościowych i znaczących rozpraw doktorskich, dotyczących narodowego piśmiennictwa, nie ma szans na publikację w istniejącej urzędowo-administracyjnej sytuacji. Zbyt wiele prac doktorskich tego rodzaju, prezentujących wysoki poziom merytoryczny, pozostaje nowatorskimi, ba, pionierskimi opracowaniami zupełnie nieznanymi specjalistom danej dziedziny naukowej.

⁷ Por. tytuł książki Tomasza Chachulskiego *Edytorstwo jako historia literatury i inne studia o poezji XVIII wieku*, Warszawa 2019, zwłaszcza zaś rozprawę *Tekstologia (edytorstwo naukowe) jako historia literatury*, mającą pierwodruk w: *Literatura dawna a współczesna humanistyka*, pod red. K. Obremskiego, Toruń 2010.

Dopominajmy się o zaistnienie w systemie kulturoznawczo zorientowanej wiedzy humanistycznej tych najlepszych, które w wielu aspektach (historycznym, społeczno-kulturowym, a zwłaszcza tekstologicznym) wzbogacają obraz literatury polskiej (w tym przypadku – epoki Oświecenia) i mogą stanowić podniecie do dalszych rozpoznań naukowych.

Rozprawa doktorska mgr Katarzyny Żmudy-Trzebiatowskiej wzbogaca współczesny stan wiedzy o poezji funeralnej epoki oświecenia, o jej literackich i kulturalno-obyczajowych źródłach, a także przynosi dobre opracowanie edytorskie wierszowanych tekstów żałobnych, odnoszących się do pochówku i żałoby po osobach zmarłych; wyrażających smutek i emocje związane z doświadczeniem śmierci oraz pochwałą postaw moralnych – osobistych i publicznych – opłakiwanych i opiewanych osób.

Recenzowana tu dysertacja jest bogata pod względem merytorycznym, poprawna warsztatowo i metodologicznie. Choć zdarzają się tu (zarówno w pierwszej, jak i drugiej części tej obszernej pracy) pewne usterki, to trzeba zaakcentować, że trudno było ich uniknąć przy indywidualnym zebraniu w pewną całość, omówieniu i opracowaniu tekstologicznym tak ogromnego materiału. Należy również podkreślić, że te usterki czy przeoczenia nie odejmują wartości tej rozprawy, która pozostaje pionierskim osiągnięciem naukowym Doktorantki o charakterze literaturoznawczym i edytorskim (opracowanie monografii źródłowej).

Na tym zamykają się uwagi, spostrzeżenia i opinie poczynione z perspektywy recenzenckiej. W ich świetle konkluzja tej recenzji jest oczywista. Rozprawa mgr Katarzyny Żmudy-Trzebiatowskiej pt. *Wiersze funeralne okresu oświecenia. Wybór. Opracowanie i edycja krytyczna* w sposób budzący uznanie spełnia wszystkie warunki określone w ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym. Wnoszę o dopuszczenie Pani mgr Katarzyny Żmudy-Trzebiatowskiej do kolejnych etapów przewodu doktorskiego.

prof. dr hab. Barbara Wolska

12 kwietnia 2024 r.